

reettista materiaa, eikä siksi voida käyttää mitään konkreettisia mittareita. – – Määrän mitta on sen lausumissa; liikettä syntyy, kun siitä puhutaan”.

Se on liikkeenjohdollista puhetta, manageri-kieltä. Uuskieli on noussut uuden julkishallinnon opin (New Public Management) propagoimisesta.

”Kyseessä ei kuitenkaan ole pelkkä kieli, vaan siihen kytkeytyvät elimellisesti kaikkien nahoissaan tuntemat uudet käytännöt: organisaatiouudistusten oikeuttaminen markkina- ja kilpailukielellä myös julkishallinnossa, tulosyksikköjen, tiimityön, projektien, alihankinnan ja päätöksen lisäntyminen julkisella kuin yksityiselläkin sektorilla, järjestelmien joustavuus-

desta ja kannattavuudesta kannettu alituinen huoli, yksilöllisyyden ja yksilön vastuun painottaminen.”

Kirjassaan *Tervetuloa laiskuus* Corinne Maier toteaa: ”Yrityskieli on malliesimerkki kielestä, joka on ottanut eron ajattelu-nimisestä puoliosastaan, muttei ole (ihan vielä) kuollut eron jälkeisiin seurauksiin.”

Nevanlinna ja Relander eivät istahda näiden sanojen kuolinvuoteen ääreen. He näkevät, että työn ja talouden alalla sanat saattavat olla myös merkitysten piilopaikkoja. Sanoja ei voi loputtomasti eristää niiden historialta: ”Ne kantavat muassaan varjoa, eräänlaista tiedostamatonta. Jokaisella taloudenkin sanalla on lapsuutensa, piilevä totuus,

josta emme pyristelyistä huolimatta pääse täysin eroon.”

He koodaavat uuskielen auki etsien merkityksiä, jotka voisivat auttaa tiedostamaan kielen taustalla olevaa vallankäyttöä. Esipuheessaan he sanovat, että ”enimmäkseen orjatalouden piirissä kehitetyt työn sanat ovat yllättävällä tavalla ajankohtaistuneet vapaudellaan ylpeilevän uuden talouden kontekstissa”.

Mutta mitä sanoikaan eräs hyvin tunnettu valtakoneiston tuottaman puheen käsikirjoittaja, ohjaaja ja lavastaja – herra Goebbels: ”Me emme puhu sanoaksemme jotain vaan tehdäksemme vaikutuksen.”

Ja keinoina olivat toisto, toisto ja toisto. Ja niin kieli alkaa ajatella meidän puolestamme.

Koulutussosiologiasta julkiseen pedagogiikkaan

JUHA SUORANTA

Yhdysvaltalainen Henry Giroux kuuluu aikamme tunnetuimpiin kasvatusteoreetikoihin, ja häneltä julkaistaan jo toinen hänen laajaa tuotantoaan esittelevä teos. Aikaisempi julkaistiin vuonna 1997 toiselta kustantamolta (Giroux 1997). Suomeksi Giroux’n työtä on esitelty teoksissa *Kasvatussosiologian suunnannäyttäjiä* (Aittola 1999) ja *Radikaali kasvat* (Suoranta 2005).

Giroux on kiinnostava tapaus kasvatustieteilijänä, sillä hän ei ole jäänyt paaluttamaan kasva-

tustieteen akateemista linnaketta, vaan on laajentanut tutkimustaan moniin suuntiin. Hänen jatkuvassa liikkeessä oleva kriittinen ajattelunsa on aiheuttanut ongelmia konservatiivisten kollegoiden keskuudessa. Ja Giroux’n ajattelua on ollut joskus vaikea niellä sielläkin, missä tunnustetaan kriittistä pedagogiikkaa.

Uusi Giroux’ta esittelevä koomateos antaa kiinnostavan yleiskuvan hänen ajattelunsa pääpiirteistä. Jo osastojen otsikoinnista näkee ajattelun muu-

Henry Giroux
The Giroux Reader
Toim. Christopher G. Robbins
Boulder & London:
Paradigm Publishers, 2006

toksen suunnat. Aluksi Giroux kehittäi uusiin suuntiin koulutusta koskevia kriittisiä rakene- ja uusintamisteorioita, joissa otettaisiin entistä paremmin huomioon ihmiselämän aktiivisen toiminnan puoli. Giroux’n

mukaan sortavissa ja kahlitsevisakin olosuhteissa ihmiset voivat koota vastarintaa ja muuttaa asioita parempaan suuntaan. Tämä ajatus nosti hänet kriittisen kasvatustieteen julkisuuteen 1970-luvun lopulla, ja siitä hän loi resistanssiteoriaksi kutsumansa käsityksen koulutuksesta jatkuvien yhteiskunnallisten valtakamppailujen alueena (contest-ed terrain).

Myöhemmin hän sovelsi resistanssiteorian ajatusta kulttuurin ja populaarikulttuurin tutkimukseen, ja näin alistamisen ja vastarinnan, rakenteen ja toiminnan, ja materiaalsen ja symbolisen suhdetta koskevat yhteiskuntateoreettiset peruskäsitteet kohtasivat toisensa.

Kulttuurintutkimuksen kontekstissa katse kohdistui ennen kaikkea populaarikulttuuriin, elokuvaan ja mainontaan, nuorison materiaalsen ja symbolisen kuluttamisen keskeisinä kohteina. Giroux'n kriittinen viesti oli ja on se, että nuorison kasvulle on taattava "mainosvapaita" vyöhykkeitä, joissa on mahdollisuus kehittää sosiaalisia suhteita ja koostaa identiteettiään muutenkin kuin populaarikulttuurin lukutaidossa. Yksi tällainen on koulu. Giroux tutki esimerkiksi Benettonin ja Disneyn mainoskieltä toistakymmentä vuotta ennen Naomi Kleinin *No logoa*.

Laajennettuaan reviiriään kriittisen kasvatuksen teorias- ta kulttuurintutkimukseen Giroux alkoi kutsua kehittämässään ajattelutapaa "julkisuuden pedagogiikaksi". Tämä ei kuitenkaan ollut hänen keksimänsä käsitteellinen innovaatio, vaan perua jo John Deweyltä (2006) ja muilta progressivisteilta. Ajatuksen mukaan kaikki julkiset laitokset mukaan lukien media

ovat kasvattavia, eivät pelkkiä "oheiskasvattajia", niin kuin jotkut kasvatustieteilijät ovat toheissaan väittäneet.

Tai kuten Giroux sanoo New Orleansin rannikolla riehuneen hirmumyrsky Katriinan jälkilaineissa kirjoittamassaan "taistelukirjassa" *Stormy Weather* (2006, 73):

"Kulttuuripolitiikan ja julkisen pedagogiikan alueina julkiset sfäärit tarjoavat ainutlaatuisen mahdollisuuden kriittisesti ajatteleville kansalaisille – niin nuorisolle ja akateemiselle välle kuin opettajille ja erilaisille intellektuelleille – liittyä mukaan kasvatuksellisiin kamppailuihin, joissa synnytetään sosiaalisen valtautumisen edellytyksiä. (–) Näitä kamppailuja voidaan käydä yhtä hyvin uuden median ja elokuvien avulla kuin julkaisu- in, radiohaastatteluin ja muin kulttuurisen tuotannon muodoin."

Julkisen pedagogiikan kaiken nielevässä myllyssä jauhe- taan uusia merkityksiä myös yliopiston kuten muunkin koulutusjärjestelmän merkityksestä ja tarkoituksesta. Kasvatuksesta on julkisuudessa tulossa tuoteistettu markkinatavara, ja tätä muutosta vastaan on Giroux'n mukaan kaikin voimin tapelta- va niin opettajien kuin julkisten intellektuellien.

Mutta onko kasvattajilla ja muilla vastuullisilla kansalaisil- la voimaa tai ymmärrystä tehtävään? Ovatko he riittävän tietoi- sia läpikapitalisoituneen yhteis- kunnan seurauksista? Tätä kysymystä Giroux ei juuri käsittele, vaan uskollisena tavoilleen lataa tekstiinsä joukon yleisluonteisia toimenpide-ehdotuksia ja huu- dahduksia niin elämisen arvois- en yhteiskunnan kuin kriittisen tutkimuksen puolesta. Giroux

on tietenkin omalla kohdallaan joutunut pohtimaan C. W. Mill- sin esille tuomaa intellektuellien kriittistä tehtävää ja sen toteu- tumismahdollisuuksia koskevaa epäsuhtaa. Millsin (1944) ajatus sopii kuvaamaan niin Giroux'n kuin meidän muidenkin asemaa yhteiskunnallisen osallistumisen sivustakatsojina:

"Tiedämme yhä enemmän modernista yhteiskunnasta sa- malla, kun etäännyimme yhä kauemmas sen poliittisesta pää- töksen teosta. Tämä synnyttää ahdistusta erityisesti sellaisessa intellektuellissa, joka on puur- tanut sen illuusion varassa, et- tä hänen ajattelunsa vaikuttaisi. Mutta tämän päivän maailmas- sa mitä enemmän hän tietää, si- tä vähemmän hänen ajattelunsa näyttää vaikuttavan asioihin. Koska hänestä näin tulee entis- tä ahdistuneempi, näyttää siltä, kuin tieto johtaisi voimattomuuteen. Hän tuntee avuttomuutta siinä perustavassa merkityksessä, ettei voi hallita sitä, mitä pystyy näkemään ennakolta."

Yhteiskuntateoreetikko Mar- tin Jay (2006, 103) ajattelee, et- tä vallattomuutensa korvikkeena intellektuelleilla olisi mahdolli- suus kertoa totuus vallanpitäjil- le. Noam Chomsky (2003, 132) sanoo tämän mahdollisuuden olevan lähinnä ajanhukkaa, sil- lä vallanpitäjät ja eliitit tietävät totuuden: "Totuus on kerrotta- va kansalle joka hillitsee valtaa, purkaa sitä, ja jos tarvis, suistaa sen asemastaan." Giroux'n vas- taus lienee Chomskyn linjoilla painottaen hyvien perustietojen ja taitojen sekä sivistyksen mer- kitystä asioiden analysoimisessa ja niiden oikean laidan kerto- misessa. Ja tässä suhteessa Ket- til Bruunun ajatus vuodelta 1981 (Tutkimuksen ..., 1981) on tär- keä kaikille tutkijoille:

”Jos tutkimus samastuu valitsemiin näkemyksiin ja käytännön politiikkaan, se menettää merkityksensä. – – Tutkimuksen ja päätöksenteon välillä on luonnollinen, rakenteellinen jännite, joka vain on opittava tietoisesti hyväksymään. Eivät tutkijat ole ilkeyttään kriittisiä, se kuuluu heidän toimenkuvaansa.”

Giroux’n tekstit osoittavat valtavaa lukeneisuutta, mutta eivät makeile sillä. Hän omaksuu uudet ideat kriittisesti ja sulattaa ne osaksi omaa ajatteluaan. Giroux on kertonut tutkijoiden kirjoittamistapoja käsittelevässä kirjassa (Olson & Worsham 2003, 99–103) omista tutkimus- ja muistiinpanotavoistaan, joiden perusteella voi vakuuttua hänen ahkeruudestaan ja perusteellisuudestaan. Hän on myös auliisti antanut 40 vuoden aikana tekemiään muistiinpanojaan nuorempien tutkijoiden käyttöön, kuten nyt julkaistun koelman toimittaneelle Christopher Robbinsille, joka toimi lukuvuoden Giroux’n opetusassistenttina.

Meillä ei ole vastaavaa opetusassistenttijärjestelmää, jossa professoria avustaa maisteriopintojensa loppuvaiheessa oleva tai

jatko-opintojaan aloitteleva opiskelija ja saa arvokasta ensikäden tietoa opettajansa tutkimus- ja opetustoiminnasta siihen oppilaana ja opiskelijana osallistuen. Vastaavaa järjestelmää olisi syytä harkita kehitettäväksi meilläkin, mikäli todella olemme kiinnostuneita uuden tutkijapolven kasvattamisesta.

Teoksen taustalla olevan yhteistyön synty on kiinnostava. Robbins opiskeli samalla laitoksella (Penn State -yliopistossa), jossa Giroux vielä tuolloin opetti, muttei ollut osallistunut tämän opetukseen. Perekhyttyään Giroux’n teksteihin opintojensa loppuvaiheessa hän päätti mennä tapaamaan itse tekijää ja kiittämään oivalluksen hetkistä. Tapaamisen lopuksi Giroux kannusti Robbinsia hakeutumaan tohtoriopintoihin ja lupautui ottamaan tämän opiskelija-assistenttikseen, kunhan paikka vapautuisi. Robbinsin epäillessä kykyjään Giroux tokaisi: ”Paskapuhetta. Kasvoin itse työväenluokassa. Tämä on ainutkertainen tilaisuus. Joko otat tai jätät sen. Ota yhteyttä, jos päädyt ensimmäiseen vaihtoehtoon.”

Robbins on koonnut toimitamaansa teokseen valikoiman,

joka valaisee Giroux’n ajattelun perusteemoja ja -käsitteitä (kasvatuksen kamppailuluonnetta, julkisen pedagogiikan käsitettä ja opettajuutta muutokseen tähtäävänä intellektuellina) ja niiden muunnelmia erilaisten ajankohtaisten yhteiskunta- ja kasvatusteoreettisten kysymysten yhteydessä. Tehtävä ei ole ollut helppo, sillä Giroux on lähes neljäkymmentä vuotta kestäneellä urallaan kirjoittanut miltei 40 kirjaa ja julkaissut pitkälle viidettä sataa artikkelia.

Robbins on esipuheessaan kiteyttänyt hienosti yhden Giroux’n keskeisistä metodologisista ohjenuorista: pysyminen samaan aikaan valppaana todellisuudesta tehtyjen esitysten eli representaatioiden ja sen suhteen, kuinka sosiaalinen todellisuus on muuten järjestetty ja koetaan. ”Hän [Giroux] katsoo toisella silmällään symboliseen ja toisella materiaaliseen. Tuloksena on hienoja oivalluksia taloudellisen ja symbolisen vallan vääristyneistä suhteista sekä, mikä tärkeintä, yhteiskunnallisen hallinnan vastustamisen ja sen muuttamisen aktuaalisista olosuhteista.”

KIRJALLISUUS

- AITTOLA, TAPIO: Kasvatussosiologian teoreetikoita. Helsinki: Gaudeamus, 1999
- CHOMSKY, NOAM: Valta ja terrori. Suom. Sami Heino. Turku: Sannakko, 2003
- DEWEY, JOHN: Julkinen toiminta ja sen ongelmat. Suom. Mika Renvall. Tampere: Vastapaino, 2006 (alun perin 1927)
- GIROUX, HENRY: Pedagogy and the Politics of Hope: Theory, Culture, and Schooling. A Critical Reader. Boulder: Westview Press, 1997
- GIROUX, HENRY: Stormy Weather. Boulder: Paradigm, 2006
- JAY, MARTIN: The Ambivalent Virtues of Mendacity. P. 91–107. In: Moisio, Olli-Pekka & Suoranta, Juha (eds): Education and the Spirit of Time. Rotterdam: Sense Publishers, 2006
- MILLS, C. W.: The Powerless People: The Role of the Intellectual in Society. Politics I (1944): 3
- OLSON, GARY & WORSHAM, LYNN (eds): Critical Intellectuals on Writing. Albany: SUNY, 2003
- SUORANTA, JUHA: Radikaali kasvatus. Helsinki: Gaudeamus, 2005
- TUTKIMUKSEN JA PÄÄTÖKSENTEON VÄLILLÄ ON LUONNOLLINEN JÄNNITE. Kettil Bruunin haastattelu. Alkoholipolitiikka 46 (1981): 6, 285–291.